

Metodika
Blok 4
Holocaust

LEKCE

18

Vzpomínání na válku

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

Občanská výchova /
Osobnostní a sociální
výchova

KLÍČOVÁ SLOVA

druhá světová válka /
hodnocení minulosti /
vzpomínková kultura /
pieta

Anotace lekce

Lekce upozorňuje na význam komemorace pro historickou kulturu a na konkrétním případě nevhodného chování v Památníku Lidice vede žáky k reflexi jejich vlastního chování na místech spojených s tragickými událostmi.

Badatelská otázka

Jaké chování je při návštěvě památníků druhé světové války nevhodné?

Vzdělávací cíle

Obsah

- Žáci dokážou rozlišit pietní a nedůstojné chování na místech spojených s památkou tragických událostí války.
- Žáci jsou schopni navrhnout, komunikovat a realizovat různé podoby připomínky tragických událostí války.

Historické myšlení: Vztah k minulosti

- Žáci si uvědomují, že na některých částech minulosti existuje celospolečenská shoda a z toho pro jejich život vyplývají konkrétní důsledky.
- Žáci si uvědomují nutnost respektu k tragickému osudu lidí postižených totalitními systémy.

Badatelské dovednosti

- Zohledňujeme dobové souvislosti.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

Lekce zohledňuje tyto cíle vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“:

- utváření pozitivního hodnotového systému opřené o historickou zkušenost;
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv.

Zdroje

Evokační zdroj

Dorielle Rimmer-Halperin: Plakát k svátku Jom ha-šoa

název

komentář

<https://www.yadvashem.org/education/international-activities/jewish-world/remembrance-day/posters/dorielle-riemmer-halperin.html>

link

Plakát byl vytvořen v rámci soutěže pořádané u příležitosti svátku Jom ha-šoa, tedy připomínání obětí holocaustu. Tento svátek připomíná povstání ve varšavském ghettu, ke kterému došlo v dubnu roku 1943. Plakát evokuje smutek a samotu přeživších, kteří ztratili své blízké. Stíny minulosti připomínají muži jeho ztrátu, jeho blízcí jsou stále s ním, ale přesto nejsou vidět. Muž je osamělý, ztracený v odosobněném prostoru náměstí. Úvodní evokace ilustruje etický rozměr vzpomínání – tedy skutečnost, že se jedná o vzpomínku na lidi, kteří tragicky zahynuli. Tento aspekt je třeba připomenout při sestavování odpovědi na badatelskou otázku (pravidla pro návštěvu pietních míst).

Kauza „sáňkování v Lidicích“ (zdroje 1, 2, 3, 4)

V areálu bývalých Lidic, zničených nacisty v roce 1942, 17. 1. 2021 sáňkovaly stovky lidí. Téma bylo mediálně pokryté, vyšlo několik článků na webových portálech, velký ohlas měl i status ředitele Památníku Lidice Eduarda Stehlíka na sociální síti Facebook. Většina autorit se shodla v tom, že chování sáňkujících bylo nevhodné, došlo k porušení piety a celkově bylo chování sáňkujících většinou médii i na sociálních sítích hodnoceno negativně. Sáňkování bylo dáváno do souvislosti s uzavřením lyžařských středisek kvůli pandemii nemoci COVID-19.

Zdroj 1

Areál obce Lidice vyhlazené nacisty v roce 1942	název
https://cs.wikipedia.org/wiki/Vyhlazení_Lidic	link

Zdroj 2

FCB status Eduarda Stehlíka (18. 1. 2021)	název
https://www.facebook.com/plk.stehlik Eduard Stehlík (příspěvek na Facebooku 18. 1. 2021)	link

Zdroj 3

Diskuse pod statusem E. S. z 18. 1. 2021, anonymizováno, tamtéž	název
--	-------

Zdroj 4

Diskuse pod statusem E. S. z 18. 1. 2021, anonymizováno, tamtéž	název
--	-------

Návrh postupu

Fáze

Popis

Učitel

Žák

Komentáře

Fáze 1 5 minut

evokace

- Ukazuje žákům evokační plakát, moderuje diskusi.

- Přemýšlí o významu plakátu, diskutuje o svých interpretacích.

- Doporučujeme pracovat metodou řízeného dialogu.

Fáze 2 15 minut

analýza zdrojů 1–4

- Kontextualizuje událost – osud Lidic v roce 1942, kauzu „sáňkování“ v roce 2021.
- Doporučujeme rozdělit žáky do skupin.

- Rekonstruuje obě události (1942, 2021), přemýšlí o etických konsekvencích události z roku 2021.

- Učitel může připomenout, že při hodnocení události mohou žáci využít i poznatků z evokace.

Fáze 3 10 minut

tvorba pravidel pro návštěvu pietního místa

- Učitel zadává badatelskou otázku.

- Tvoří odpověď.

Fáze 4 15 minut

reflexe badatelské otázky

- Učitel moderuje diskusi a koriguje nevhodné výstupy.

- Žáci prezentují své výstupy, diskutují o výstupech ostatních.
- Pokud je dostatek času, konfrontují nejen pravidla návštěv, ale i závěry svého výstupu o události v Lidicích.

- Zásadní je udržení bezpečného prostředí pro diskusi – diskvalifikovány jsou pouze zraňující výroky mířící proti konkrétním žákům či skupinám žáků.

Kritéria hodnocení

Odpověď v tomto případě nelze validovat a určovat hierarchii správných odpovědí. Míra liberálnosti chování je věcí diskuse, nelze ovšem porušit zásady piety, tj. úcty vůči zemřelým. Důležité je udržet pracovní charakter výstupu, pokud by výstup byl ironizován (výstupem budou nevhodná či záměrně směšná doporučení), nepodařilo by se dosáhnout vzdělávacího cíle. V takovém případě je ale nutné s žáky dále pracovat, ať ve směru prohloubení jejich znalostí, nebo zapojením třídního učitele, výchovného poradce či školního psychologa, v závislosti na povaze nevhodnosti výstupu. Klíčové je ovšem dodržení pravidel respektující komunikace při prezentaci výstupů. Je třeba pečlivě hlídat hranici mezi zcela nevhodnými a útočnými výstupy, které mohou zraňovat přítomné (spolu)žáky, a exhibicemi, které takto nejsou motivovány. V takovém případě je třeba naopak v souladu se zásadami výuky kontroverzních témat poskytnout prostor pro diskusi i nad takovými výstupy.

Doporučená literatura

MASLOWSKI, Nicolas

Politika paměti jako nástroj manipulace a morálky.

IN: MASLOWSKI, Nicolas – ŠUBRT, Jiří a kol:

Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám.

Univerzita Karlova – Karolinum, Praha 2014, s. 69–81.

NIEUWENHUYSE, Karel Van; WILS, Kaat

Remembrance education between history teaching and citizenship education.

Citizenship Teaching & Learning, 2012, 7.2: s. 157–171.

SNIEGOŇ, Tomáš

Zmizelá historie. Holocaust v české a slovenské historické kultuře.

Argo, Praha 2017, s. 22–24.

Metodika

Blok 4 / Holocaust

Lekce 18

Vzpomínání na válku

Autoři lekce (metodický a pracovní list):

David Venclík

Jaroslav Pínek

Grafická úprava:

Hedvika Vilingr Člupná

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

[Uvedte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky